СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LI. Ч. 3. — Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 6-го січня 1943. No. 3. Jersey City, N. J., Wednesday, January 6, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в злучених державах Америки. ПЯТЬ ЦЕНТІВ за границею злучених держав Америки. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

ПАЙКИ ПАЛИВНОЇ ОЛИВИ ЩЕ БУДУТЬ ЗМЕНШЕНІ

ВАШИНҐТОН. — Урядові чинники заповіли, що нема чого сподіватись якоїсь полекші, коли ходить про паливну оливу. Східні стейти не то, що не дістануть більших пайків, але мусять готуватись, що ті пайки, котрі нині існують, можуть бути зменшені. До того самого заключення дійшов сенатський комітет, назначений спеціяльно на те, щоби прослідити ту справу. Запаси оливи під теперішню хвилю у великій скількости їдуть на фронт. Також збірникові кораблі заняті воєнною службою. А воєнні справи нині є важніші від цивільних. Люди за фронтом можуть троха померзнути. Вони мають багато способів, щоб якось пристосуватись до хвилевого холоду. Але воякам на фронті треба дати все, чого їм потрібно, бо крім елементарних небезпек, як ось студінь, вони ще мають перед собою небезпечного ворога зо зброєю в руках.

ВИНУВАТІ ПІДРИВНОЇ РОБОТИ.

ВАШИНҐТОН. — Велика лава присяглих признала винуватими провини підривної роботи, що вносила деморалізацію в ряди американської суспільности, 33 осіб. Серед них знаходиться видавець нюйорського тижневика „Сондей Інквайрер", Вилієм Грифит, ЕлізабетаДілінґ, Джордж С. Фірек, Джордж Детередж, Вилієм Додлей Пелей, Джералд Винрод, Прескат Денет і інші. Всі вони були провідниками в ріжних підривних організаціях, або були видавцями ґазет, що ширили підривні кличі.

ЗАГАДОЧНЕ ЗАМОРДОВАННЯ ДІВЧИНИ.

НЮ ЙОРК. — Якийсь невідомий справник пробив ззаду кухонним ножем дівчину Доротею Губарт, як вона вранці йшла до роботи. Сталось це на 149 вулиці в Бронкс. Тяжко ранену дівчину знайшли два її знайомі, як вона хитаючись пробувала йти далі вперед. На запит, що сталось вона лише сказала, щоб її відіслали до шпиталю. Та заки прибув амбулянс, вона вже була мертва. Поліція вислала 50 детективів, щоб вияснити цей морд. Але дотепер не знайдено найменшої познаки, хто це міг бути. Знайдено лише шість-цалевий ніж. Замордована дівчина не мала ворогів. Поліція припускає, що можливо злочинець взяв її за когось іншого, або може злочинець був якимсь маняком. Поліційні розшуки далі тривають.

НІМЕЦЬКІ ВЛАСТИ ЛЮТЯТЬСЯ.

ВАШИНҐТОН. — В дипльоматичних колах Вашинґтону говорять, що німецькі власти попали в велику лють, з приводу опублікування американської „білої книги", в котрій документально подано, хто спричинив війну. Німецька пропаґанда старається ослабити арґументи, виложені в тій „білій книзі", та старається вину причепити комусь іншому. Але в обличчі довголітної націстичної політики, відомої по цілім світі, це їм не вдається.

ЗА МИРОВУ РАДУ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Дирксен виробив проєкт, котрий він хоче предложити перед наступною сесією конґресу, на основі котрого можна було б створити в Америці урядову мирову раду, зложену з представників обох федеральних законодатних палат. Та мирова рада вже тепер застановлялась би над ріжними міжнародними справами, над ріжними спорами поодиноких народів і держав, над ріжними економічними справами і все це розбирала та дивилась, яке відношення це має до американських інтересів. Опісля вона виробляла б ріжні проєкти, які можна було б по закінченні війни впровадити в життя. Бо по закінченні війни не буде багато часу розбирати тих справ і знов може зайти таке, що будуть пороблені ріжні помилки.

ПОСИЛКИ ДЛЯ АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛОНЕНИХ.

ВАШИНҐТОН. — Бюро воєнної інформації повідомило, що Американський Червоний Хрест, як лиш довідається про котрого полоненого, що знаходиться в німецькім полоні, зараз посилає йому почки з харчами і іншими конечними продуктами. Ті пачки доходять до рук полонених. Таких пачок дозволено посилати що місяця по одній. Крім того родина може вислати одну пачку на два місяці, котра важила б по вісім і пів фунта. Що можна посилати в них пачках, може пояснити кожна почта. Червоний Хрест зо свойого боку, як лиш довідається про полоненого, повідомить також родину полоненого і подасть його адресу.

ЗАКЛИК ДО ЖІНОК.

НЮ ЙОРК. — Директор воєнного вишколу, д-р Нюмен, зробив заклик до жінок, щоби користали з 20-тижневого воєнного технічного вишколу і записувались на курси. З тим вишколом вони можуть дістати добрі праці.

Все іде і все минає теж і в нашому американсько-українському життю. Та якщо ми завважуємо в тому постійному русі якийсь поступ, памятаймо, що велика його найка завдячує своє існування тому духови, що його відбивають сторінки „Свободи".

Від 50 років виливає „Свобода" на наше громадянство в тому напрямі, щоб всі ми були вірними і добрими дітьми Америки. А теж, щоб заховали благородні почування до того українського народу, якого кров пливе в наших жилах. По бозі — свобода людини стояла в нас завжди на першому місці, так, як це відчуває американський нарід, і український також. Тому саме, коли нам приходилось згадувати за високі ідеї, що дорогі американському народови, що є на волі, нам видавалось природним, щоби додавати, що вони так само дорогі й українському народови, що є в неволі.

Ось так — за поступ, за Америку, за поневолену Україну пише „Свобода" від 50 років. І від 50 років зустрічає кожне Різдво Христове з тою кріпкою вірою, що її ідеали здійсняться. В надії, що так дійсно станеться, здоровить вона отсе і цього року весь наш загал, а ще зокрема наших славних вояків, що далеко від нас, стародавним звичаєм:

Христос Раждається!

О. ДАЛЕКИЙ

ПРИЙШОВ ДНЕСЬ...

В блакиті зорі розцвітають
Якось інакше, як щоднини.
На землю, втомлену до краю,
З небес мов янголи злітають
До нього: Господа й дитини.

Бо він родився вже між нами
(В палатах? Хатах? У варстатах?),
Бо він прийшов, як брат до брата,
Щоб дні розпуки та пестями
Не володіли над серцями.

Прийшов налити в душі віри
У правди світлу перемогу:
Щоб наші душі бідні й сірі
На сталь і кремінь згартовіли
На нашу життєву дорогу...

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКА ЗАХОПИЛИ НАЦІСТИЧНУ ЛЕТНИЧУ БАЗУ

ЛОНДОН. — Московське радіо подало у понеділок вечором спеціяльний комунікат, що російські війська захопили велику німецьку летничу базу в Чернишовськім та залізничу стацію Чернишків.

Червона армія забрала там велику воєнну добичу, між іншим: 17 літаків, 2,000,000 куль, 500,000 літакових бомб і великі припаси, військові й цивільні.

У Північному Кавказі російські війська захопили одну заселену місцевість, вбили в ній 300 німців і забрали один повз, 5 троків і 20 машинових крісів.

ФРАНЦУЗИ В ТУНІСІ РОЗБИВАЮТЬ ПОВЗОВУ АТАКУ ОСІ.

АЛІЯНТСЬКА КВАТИРА В ПІВНІЧНІЙ АФРИЦІ.— Французькі війська, вживаючи американської зброї до розбивання повзів, перемогли німецьку й італійську атаку повзів на французькі позиції в Фондуку, в котрій взяло участь пів сотки повзів.

ЖІРО РОЗСТРІЛЮЄ ПАРАШУТИСТІВ.

ЛОНДОН. — Мароканське радіо подало вістку з головної кватири ґенерала Жірода, що на його приказ розстріляно неозначене число „місцевих" парашутистів, що їх скинено з німецьких літаків на заді аліянтських військ для ведення аґітації серед місцевого населення. Донесення додає, що ця „пята колюмна" найшла мало охочих. Всім, що помогли піймати парашутистів, уряд дає нагороди.

БРИТІЙСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК ПРИЇХАВ ДО ПІВНІЧНОЇ АФРИКИ.

ЛОНДОН. — До головної аліянтської кватири в Північній Африці прибув Гаролд МекМилен, новоустановлений британський представник у Північній Африці. Його першим завданням буде конференція з ґенералом Жіродом і іншими французькими провідниками. Ця місія є видимо британською спробою довести до якогось порозуміння з французькою командою в Північній Африці.

НІМЦІ ФОРТИФІКУЮТЬ ПІВДЕННУ ФРАНЦІЮ.

ЛОНДОН. — Німецька окупаційна влада поділила неокуповану колись Францію на дві військові округи: східну округу займають італійські війська, а західну будуть далі окупувати німці. В обох негайно почато скріпляти фортифікації.

У Марсилії підложено бомби під німецьку головну кватиру. Німецька команда грозить репресіями, як виноватці не будуть піймані.

БРИТІЙСЬКІ БОМБОВИКИ НАЇЗДЯТЬ РУРЩИНУ.

ЛОНДОН. — Британські бомбовики доконали масового рейду на промисловий осередок у Рурщині. Втратили тільки три бомбовики. Був це перший рейд нового року на Німеччину.

НІМЦІ ВІДЧУВАЮТЬ ВТРАТУ ПІВНІЧНОЇ АФРИКИ:

БЕРН. — Як видно з німецьких часописів, німці почали відчувати наслідки захоплення Північної Африки аліянтами. В ґазетах повно статей з випадами на аліянтський монополь фосфатів, котрі німці побирали досі з Тунісу, Альжіру й Марокка, а котрих брак загрожує поважно німецькому рільництву.

ЗАТОПИЛИ ІТАЛІЙСЬКИЙ ПІДВОДНИЙ ЧОВЕН.

ЛОНДОН. — Підчас недавних операцій на Середземному Морю коло Північної Африки британський корабель типу „тролера" затопив італійський підводний човен „Емо". Залогу, що покинула потапаючий човен, витягнено з моря на чердак „тролера".

НЕ МАЮТЬ НАФТИ ЧЕРЕЗ НЕВДАЧУ НА КАВКАЗІ.

СТОКГОЛЬМ. — Внаслідок того, що німецькі війська не вспіли захопити нафтових теренів коло Грозного на Кавказі, Німеччина відчуває поважно недостачу нафти. Через те німецький уряд приказав чим скорше переміняти різні машини, вживаючі газоліну, на машини, вживаючі газу.

АМЕРИКАНЦІ БОМБАРДУЮТЬ ВОРОГА НА КРЕТІ.

КАЇРО. — Великі американські бомбовики системи „Либерейтор" доконали масового рейду на німецькі позиції на острові Креті. Рейдери скидали на ворога 1,000 фунтові бомби.

ЗГИНУВ НІМЕЦЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ.

ЛОНДОН. — Британське радіо подає за шведськими ґазетами, що у кампанії в Північній Африці згинув ґенерал Гейнц фон Рандов, командант 21. німецької панцирної дивізії.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

З ПЯТЬДЕСЯТИМ РІЗДВЯНИМ ПРИВІТОМ!

У цьогорічне Різдво Христове здоровить „Свобода" українське громадянство в Америці, як і кровних братів та сестер наших, що зустрічають отсе Різдво в Україні, чи на чужині, таким самим традиційним звичаєм, як здоровила їх тому 50 років, коли промовляла до них перший раз у це велике Свято. А в тому привітному слові сперед 50 років, як і в кожному наступному на протязі 50 років аж до нинішнього Різдва, заявляли ми, що отсе:

Вродився Лицар в тую ніч,
Що зве усіх братами,
Здійме полуду з наших віч,
Бо має руку—мами.

І як воно було актуальним тому 50 років, і впродовж 50 років, щоб „зійшла полуда з наших віч", так нині є воно ще актуальнішим. Бо треба, щоб усі ми добре відчули і зрозуміли наші завдання супроти тої світової борні, в якій важаться долі народів на століття, а може декого з них і — навіки. Бож важиться знову теж і доля так нам дорогого українського народу, що то переживаючи нові терпіння і нову траґедію підносить у те Різдво знову догори своє серце, бо, споглядаючи на Новородженого, вірить, що

Не довго, митарі скупі
І білі фарисеї,
Будете дань збирать собі
Без чесних прав на неї.

Очевидно, що це станеться, як переможе Христова Правда. Але саме її поставлено на першому місці в тому таборі, в якому ми знаходимось і в якому віддаємо себе вцілости для тої цілі, щоб він вийшов з тої світової борні повним переможцем. В тому таборі є наша Америка і це є для нас найважніше, бо саме їй треба виявити у тій борні якнайбільшу силу, щоб таким чином найсильніше заважити не тільки на перемозі на полі бою, але й потім — на полі мира. Бо тільки тоді можемо надіятись, що вже не заважить при наставлюванню нового ладу в світі дух фарисеїв, а тільки Дух Того, що приніс з собою мир для усіх людей доброї волі.

Різдво тому 50 років! Які бідненькі ми тоді були в Америці! Як благала у те Різдво „Свобода" наших людей, щоб брались закладати „Союзове братство", щоб десь [illegible] які терпіння і глуми за саму згадку, що існує якась „Україна" і якийсь „український нарід"! І скільки було то закликів, щоб десь заіснувала своя церковця чи якась українська школа!

Доперва глибоко вдумавшись в усе те, чого український нарід дінняв в Америці, та що сталось за цей час з нашими братами в Старім Краю, доведе нас в сьогоднішне Різдво Христове до кріпкої віри в те, що Божа Сила і Божа Ласка таки є при трудах і терпіннях українського народу: ось тут у вільній Америці, й там, у поневоленій Україні.

Залишається отже тільки одно:

Далі працювати! Далі вірити! Далі жертвувати! І далі з гідністю терпіти, якщо треба витерпіти, щоб обороняти слушну і чесну справу.

Америку далі боронім з цілої душі. Це наш край, і то добрий край. Але теж і памятаймо, що нашим обовязком є теж обзиватись за Україну. І то не так тому, що ми з українського роду, а в першу чергу тому, що ідея, звязана з Різдвом Христовим вимагає, щоб теж і український нарід уже раз зажив вільним життям.

Проф. Микола Чубатий.

Українська Народна Леґенда про Відродження Самостійної України

Стара леґенда про Лицаря Михайлика та про київські Золоті Ворота.

Від соток літ по нинішний день живе між українським народом на східній Україні незвичайно характеристична та цікава леґенда про Лицаря Михайлика та про Золоті Ворита. Лицар Михайлик це так популярно перезваний св. Михайло, опікун київської України-Руси; Золоті Ворота це славна в українській старій історії віздова брама до столиці староукраїнської держави, до Києва, здвигнена київським князем Ярославом Мудрим в часі найбільшої світлости та могутности України перед 800 літами. А прозвані вони Золотими від того, що над мійськими мурами, в яких була ця віздова брама, князь Ярослав Мудрий здвигнув церкву в честь Пречистої Богоматери та покрив її золоченою бляхою. Хто їздив до Києва здалека видів як у проміннях сонця світила віздова брама. Через те й самі ворота, Золотими прозвані, є немов символом того періоду світлости та могутности самостійної України.

Народна леґенда про Лицаря Михайлика та Золоті Ворота говорить, що коли татари 1240. року здобули й зруйнували Київ та Україну підбили під своє володіння, могли раз на віки положити кінець самостійному державному житті українського народу, колиб їм було удалося теж знищити самі Золоті Ворота. А знищити їх намагається кожний ворог України. Одначе це тоді ли вже не станеться, бо в плянах Божого Провидіння є, щоб український нарід відродився до стану давної своєї світлости та, щоб знов Україна стала незалежною на сході Европи. Тому саме в найкритичнішу хвилину опікун України - Руси, Святий Михайло, все представлюваний як ангельський лицар, взяв Золоті Ворота на свої плечі, укрив та захоронив їх перед знищенням аж до слушного часу відродження світлости Києва, призначеного в плянах Божих.

По словам одної відміни Михайликової леґенди Лицар Михайлик схоронив їх під Дніпром, щоб ніякий ворог там не дістався. По думці другої він поніс їх на своїх ангельських крилах через Карпати аж на гору Атос, звідки плила християнська цивілізація на Україну, й там їх схоронив. Бо не суджено Україні бути все в чужій неволі. Прийде цілком певно такий час, що голос з неба скаже: „Золоті Ворота! Вам пора знов стояти в Києві"! Тоді Лицар Михайлик принесе Золоті Ворота до української, вільної вже столиці та поставить їх на старому місці. І вони знов засяють золотим відблеском на сонці, як теж засяє своєю світлістю вільна від наїзників Україна. Це станеться аж тоді, коли буде повна безпека, що ніякий ворог не знищить вже Золотих Воріт. Оце зміст та провідна думка леґенди про Лицаря Михайлика та про київські Золоті Ворота.

Що означає Михайликова Леґенда?

Історичні леґенди криють в собі часто якесь зерно правди, історична наука нерідко й використовує леґенди у своїх дослідах над відтворенням минулого. Річ природна, що Михайликова Леґенда не криє в собі ніякої історичної правди, вона занадто фантастична, щоб була історична, але вона криє в собі щось цінніше від історичних фактів. Вона криє у собі задушевну ідею українського народу, а саме його тугу за відродження світлости старої України та за її самостійним державним життям. Це є на сто відсотків політична леґенда України, хоч убрана у таку шату наївного оповідання, немов казки.

ших народів та нерідко ставали душевним огнем у боротьбі поневоленого народу за волю. Про зовсім аналоґічну сербську леґенду говорить український поет Федькович у своїй поемі „Празник у Такові". Тим, чим для України було зруйнування Києва татарами, 1240, себто гробом державної самостійности на століття, тим для сербів був нещасливий бій їх погибшого царя Лазаря з турками на Косовім Полі 1389 року. Але серед сербського народу сотками літ жила леґенда, що на Косовім Полі сербський боєвий прапор не дістався в ворожі руки, але чудесним способом уратувався і заховався. Він появиться знов, коли прийде час рішального бою за незалежність Сербії. Цей прапор мав наново появитися у місті Такові, звідки серби сто літ тому підняли боротьбу з турками за волю. Анальоґія тої сербської леґенди з українською Михайликовою Леґендою аж надто очевидна, її теж сербські патріоти - самостійники й використали у боротьбі за незалежність.

Нема ще правовитого господаря на Україні, тільки наїзники!

А від того часу, коли то Лицар Михайлик забрав Золоті Ворота української столиці, щоб заховати їх від знищення, минуло вже сім соток літ і той голос з неба, щоб Золоті Ворота поставити знов на своєму місці, ще не прийшов. Чому не прийшов? Тому, що ні один із дотеперішних окупантів української землі не хоче відновлення світлости українського Києва, тільки навпаки його поневолення. Тому Лицар Михайлик чекає ще на той слушний час. По татарах прийшли у Київ литовці, по них поляки, по поляках москалі, спершу царські, по них червоні, а український нарід вірить, що ні одна із дотеперішних влад не є владою українського народу, ані одна із них не є правовитим спадкоємцем влади князя Ярослава Мудрого над українською землею. Коротка самостійність України за Хмельницького чи Мазепи, чи по першій світовій війні, не були ще тим пригожим часом, щоб Київ засяв золотим блеском волі, Золотими Воротами. Одначе той час прийде, така своя рідна влада появиться й український нарід стане господарем на рідній землі. І аж тоді знов заблестить Київ світлістю своїх Золотих Воріт.

А впродовж тих сім соток кожний із окупантів української землі підносив претен- [illegible] країнського Києва. Та український нарід, споглядаючи на їх діла, себто на винищування, а не зріст українського народу, каже: „Ні це ще не ви! Правовитий господар української землі ще прийде, напевно як істнує напевно відвічна справедливість й правда в плянах Всевишнього".

В часі старої історичної Польщі може й длятого, щоб використати віру українського народу у свого Лицаря, Ангельського Михайла, проголошено було „Св. Міхала патроном Русі". До останніх літ поляки на Західній Україні дуже врочисто обходили то свято, одначе воно було у давнину й лишилося до останніх днів тільки святом гольської меншини на Україні, немов святом вічних кольоністів на укранських землях.

Прийшла московська влада російського народу над Україною тай сотками літ працювала над тим, щоб вибити Михайликову Леґенду самостійного державного життя українського народу з душ українських людей, але теж намарно. Двіста пятьдесять літ працював над тим доцільно московський окупант української землі, щоб навчити українців бути такими самими росіянами, такоїж самої православної віри і почитати владу Петербурга чи московського Кремлю як свою рідну, як сонце ясне, але теж і це намарно. Цар батюшка Петро Великий уложив навіть для москвичів докладні інструкції, як то робити. Навіть москвичів перезгав старою назвою українського народу „русским", а в часах доброго ґумору згадується навіть і про Київ як „мать русских городов", але й то все надармо. Український нарід десь там на дні душі, у леґенді вірить, що не Петроградови призначено сві- [illegible] євови зі своїми Золотими Воротами призначено бути сонцем ясним для українського народу.

Червоні наслідники Петра Великого вернулись з Петрограду на Кремль, розбудувати Москву на столицю червоних цілого світа, видумали, новий фасон, як втискати українців у нову видумку, в один „советський народ". Та український нарід далі каже: „Ні, і не вам суджено обновити світлість старого Києва. Правовитий господар української землі ще щойно прийде!"

Нові можновладці України сподівалися потягнути за вобою український нарід кличами безбожництва, клясової боротьби, приманою повного жолудка новим фанатизмом та новою нетолеранцією, але український нарід все те відкинув. Україна найдовше з усіх провінцій новочасної Росії боролася проти комунізму та проти безбожництва, бо український нарід має власні шляхи свого духового життя, оперті на тисячлітну традицію християнської цивілізації, спілки та духової єдности ці Західною Европою, з удуховленою, толерантною Европою, з Европою з почуттям рівности та справедливости для всіх.

А такий людський, правдиво демократичний лад може зацарювати по українській землі тільки тоді, як Україна позбудеться усякої окупантської влади включно з найновішою — націстівською, а буде під правовитим українським господарем. Станеться це тоді, коли Божий Михайлик принесе наново на київські гори Золоті Ворота і поставить їх на старе місце, щоб ясним сонцем світили для України та цілої східної Европи. І це мусить статися не тільки для спокою у тій закутині земного ґльобу. І не тільки на це, щоб людство не крівавилося що нових двацять-трицять літ. — Це теж потрібне й для вратовання на сході Европи християнської цивілізації, споневіреної там тепер матеріялізмом та безбожництвом.

Клявдія Олесницька.

Ялинка

На нашому подвірю поставили ялинку. Як лежала на землі, простягнена на цілу довжину, повязана шнурами, серед дітвори, що збіглася з цілого сусідства та обступила довкруги — подобала на Ґулівера, увязненого громадою ліліпутів. Непорушний, безсильний великан.

Аж четверо людей заходилося біля цього, щоб поставити її просто. Та коли випрямилася серед камяної клітки пятиповерхових стін, і я поглянула на неї вниз з мойого вікна — подобала скорійш на кущик, ніж на дерево. Там, у якомусь лісовому царстві, нишалася струнким ростом та розтягала віти, щоб володіти простором. Тут, між людьми, які краще за неї вміли підбивати небесні висоти, станула немов пригнута журбою, покривджена, непотрібна. Та проте пребагато-зелена та роскішно гарна.

„Ялинка, ялинка!" — кликали діти, стрибаючи кругом. І під звуки цеї новини втворялися вікна та вихилялись люди — усі зі зором зверненим на живу зелень, що знечевя зацвила між вінками безлистих кущів, немов чудо природи.

І старий власник хромої собаки з виглядом більш невдоволеним, як у його безніжного приятеля. І жінка у нічному біллю, якій крик дітвори перервав останці хвилини спізненого сну. І ще один старик зі шклами на кінці носа та газетою у руці — і кілька жінок з невпорядкованим волоссям та одягом, що вимовно свідчив про поспішні заняття та ранішну метушню. Створилася довкруги жива картина типових жителів мешкального мійського дому, що остають тут після цього, як ранішні години вигнали з нього весь людський матеріял, пригожий для зарібкової праці. Жінки-хазяйки, старики і діти. Вихилялися крізь вікна, площили до шиб лиця і миттю ставали далекі від цього, що перед хвилиною запрятувало їх думки, чи виповняло руки. У кожного прояснювалося обличчя, звялялася усмішка на устах, а слова признания для хлопця, що прибирав ялинку коліровими жарівками, надали голосно та щедро. 2

„Гей Джов!" — жартував власник хромої собаки, з якого лиця зникали останні сліди незаколоченого невдоволення. — „Я знаю, що ти найрадше почепив би червоні жарівки так, щоб їх усіх було видко з вікон цьої білявки. Ти знаєш, котрої!" — підморгував до хлопця. „Але я теж заплатив рент і маю право мати кілька червоних світел на моїй стороні!"

В низу з мойого вікна зелений кущ ялинки обсипався коліровими ягодами. Як по заході сонця ці ягоди заблестіли світлами — з моєї хати почала виходити буденщина. І зачало вступати Різдво, хоч на нашому календарі було ще цілих три тижні до цього.

— — — — — — — — — —

Не признаю Різдва без ялинки. Я звикла до неї так дуже, що після цього як почала жити на власнім хазяйстві і обставинги так складалися у кількох перших роках, що я не могла мати ялинки у хаті — ці свята не записалися у мене ніодним незабутнім моментом. Цілих двайцять кілька літ, проведених на Різдво у рідним домі, ми мали лиш одні-одинокі свята без ялинки. Це було недовго після смерти моєї мами. І на цілому світі не було тоді для нас різдвяного світла, яке розрадувалоб та огріло нашу хату у місце цього, що погасло у ній назавжди.

А проте — ялинка ніколи не була у нас самою лиш дитячою забавкою, для якої не стає у хаті місця, як діти підростають. Зникає тоді з неї враз з дитячою вірою в Миколая та ангелів, що у Різдвяну ніч обвішують цяцьками лісові ялички, та ставлять їх у кождій хаті на радість добрих, слухняних дітей.

Навіть тоді, коли ми приїздили домів з розчаруваннями, невдоволеннями та складними проблемами доростаючих людей — у нас все находилася охота прибирати ялинку. І саме вона становила осередок цілого нашого святкування у хаті. Була для нас наче символом цих радостей та духової лучби, що їх свята приносять родині, а нікуди инде неможе їх найти. Саме цього нам найбільше треба було, і за ним гналися ми домів замерзлими шляхами крізь сніжні завії: до дому, на Свята! Коли після Святої Вечері пахуча зелень запалала коліровими свічками та прикрасами, які ми здебільша сами робили, а вони рік за роком показували наскільки зручнішими стають наші руки — між нами велися найбільш сердечні та щирі розмови. Такі, що серед року не находилося дня них нагод, часу, чи й самі почування не допрошувалися їх досить сильно.

— — — — — — — — — —

День перед Святим Вечером найважнішою особою у хаті ставав Стефан. Служив у нас цілих вісім літ, аж до батькової смерти, і кождого року, на місяць перед кінцем найму, заповідав, що кидає службу. Через цей місяць ділися у господарстві несамовиті речі. Крутилися люди на поденщині, не було ладу на обійстю, а Стефан робив, що хотів: спав, їв, та волочився по селі. Але як речинець добігав кінця і батько починав поважно братися до діла та годити когось на Стефанове місце, обводячи нового робітника по обійстю та показуючи господарство — Стефан, червоний та збентежений як мала дитина, підходив до батька та покірним голосом заявляв, що остає на другий рік. Батько з правила чимскорше приймав цю оферту і радий позбувався нового кандидата. За рік повтарялася ця сама історія.

День перед Свят Вечером, з самого ранку, Стефан запрягав коні до саней та збирався їхати у ліс по ялинку. Між нами вже й не говорилося про ніщо інше, як про це, наскільки зле виконав він був наше поручення останнього року, та нащо у цьому треба звернути його увагу. Стефан заїздив під хатні двері та входив у кухню у хмарі морозної пари. Вигляд мав як жовнір, що приходить по прикази — як усе тоді, коли згори немав наміру виконати цього, чого від нього хотіли.

„Слухай, Стефане: може бути нижча як тамтого року, але густіша. І щоб мала плоскі, широкі шпильки" — викладав хтось з нас Стефанови.

„І щоб була симетрична" — докидала сестра, що ледви приїхала вчера з міста і не вспіла ще наломити своєї мови на лад, зрозумілий Стефанови.

Не виглядає, щоб Стефан надто цікавився цим, що значить те штудерне слово. Хтось хватає за рукав кожуха і вияснює: „Щоб була рівна з усіх сторін, не безбока, або з усім гиллям у долі, а пуста на горі".

І зелена, і рясна, і проста. І щоб верх не зломився, як буде завертати у браму, та щоб гилля не замітали дороги.

Стефан мав досить і збирався до виходу. Батько виходив за ним на двір і по дорозі додавав свої завваги.

„Не там, де й так рідкий ліс, але дальше, у гущавині. І таке дерево, знаєш Стефане, щоб не було шкода рубати!"

Ці останні — це були одинокі поручення, які Стефан мав намір виконати. Щобільше — ще весною, прочищуючи ліс, він вибирав ялинку, якої постановляв позбутись з ліса на найближче Різдво з цеї причини, що природа не дуже то потрудилася над її виглядом. Тому їхав як у дим, і приїздив скорійш чим ми сподівалися, приймаючи без враження докори, а без обиди алюзії до тупоголовства та нездарности.

Нерідко ялинка, що цьою дорогою приходила у нашу хату, була безбока, крива — та й цих вимріяних широких шпильок, ані симетрії — ми ніколи на ній не оглядали. Але усе пахла роскішно лісом, була свіжа і зелена, та голосила на цілу хату, що родився Христос.

Коли після Святої вечері запалали свічечки на ялинці і сявточний настрій починав окутувати хату наче мягкі, теплі звої ангельського волося — ми усі сиділи вдивлені в неї та погоджувалися, що ніодного року не була вона така прегарна, як саме цього.

Проф. О. Ж. Фредриксен
(Miami University).

Витаю Вас з Ювилейним Різдвяним Числом!

Перший раз познайомився я з „Свободою" так десь тому два роки, коли взявся за захоплююче мене діло, а це за зредаґування повзятого Вами видання анґлійською мовою „Історії України" проф. М. Грушевського. Від цього часу читав я з зацікавленням „Свободу" і „Юкрейніен Віклі". І тому тепер мені так мило передати Вам моє гаряче признання з нагоди того, що цьогорічне різдвяне число „Свободи" є ювилейним.

Можу сказати, що з тих многих часописів, що видаються в Америці чужими мовами, а які читаю менш більш правильно, ні один не являється мені ні цікавішим, ні з ширшим світоглядом, як Ваш часопис. Ваша перша сторона передає воєнні новини докладно, а редакційні статті ніколи не оминають обговорити інтеліґентно всі ті проблеми, що є основної ваги; знову специяльні статті з української історії й культури вважаю за такі, що заслуговують, щоб їх окремо заховати. Колиж брати під увагу нащі воєнні змагання, то мене цікавить ще й та маса артикулів, в яких обговорюються наскрізь практичні речі, як от пайкування. Та вже найбільшу гордість повинні відчувати американські українці, коли читають ось ті ріжні звіти з ріжних місцевостей, з яких видно, як український загал добре дбає не тільки за тих, що є в боєвих рядах, але теж бере щедрою рукою участь в акції розпродажі воєнних бондів, в допомозі Червоному Хрестови та інших подібних підприємствах. Прийміть з цього приводу мої найкращі побажання.

Христос Раждається!

Virgin Adoring the Christ Child — By Fra Filippo Lippi

UFS

Фра Філіппо Ліппі: Пречиста Мати з Христом–Дитятем

Образ, з котрого світлину тут подано, намальований був великим італійським малярем пятнацятого століття, яких пятсот літ тому. Цей маляр має в богатому італійському малярстві визначне місце так своєю особистістю, як своєю штукою.

Родився Філіппо Ліппі десь коло 1400. року. Ставши за молоду сиротою, він не зовсім по своїй волі став законником ордену Кармелітів; звідти перед його іменням є титул „фра", що означає „братчика", законника. Як молодий хлопець, він учився малярства від славного тоді маляря Масаччія, як цей малював свої славні мальовила в Каплиці Бранкачів у Фльоренції. Учився радше слідкуванням за малюванням майстра, ніж побираючи від нього науку. Зрештою Масаччіо не зовсім йому підходив до смаку: він не любив зображування величи святих осіб, бо він волів їх ніжну небуденність. Він не любив теж материнської гідности жінок Масаччія, бо він любив боязливу й заманливу солодкість дівчат міста Фльоренції, що їх оглядав довкола себе. Не любив він навіть маєстатичних хвиль гір і долин на образах Масаччія, а волів він уютні кипарисові гаї, котрими сочаться струмочки.

Маючи такі нахили й уподобання, Філіппо Ліппі, так сказатиб, відорвався від свого вчителя й став малювати по свойому. І завдяки тому він має нині в історії італійського малярства своє місце, яке ледво чи мав би, якби був ішов сліпо слідами свого майстра. Вважається він нині першим італійським малярем, котрий змальовував у своїх образах простий народ, який він стрічав у ріднім місті кожного дня.

Добрим прикладом цього стилю малювання є зображений тут на світлині образ. Це один з найвчасніших творів Фра Філіппа Ліппі. Намалював він його був для приватної каплиці фльорентського диктатора Косіма де Медічі. Тема образу: Пречиста, клячуча перед малим Христом, це була в ті часи улюблена тема фльорентійських малярів. Але Фра Філіппо Ліппі був перший, що намалював її так заманливо. Як сказав один критик, оглядаючи цей образ, така гарна сцена мені так і нагадує, як молода фльорентійка візьме в неділю свої діти на пікнік в тінисті ліси над рікою Мензолею. На місце нагої маєстатичности образів Масаччія, Фра Філіппо поставив щоденні радости, що втішають чутливе око, і чар дрібних річей.

Малював Філіппо Ліппі опісля багато образів, звичайно прикрашуючи церкви мальовилами, робленими на мокрій ще стіні. І всі вони мали ті самі признаки: в виді святих появилися на них властиво люди зо середньої кляси його рідної Фльоренції. Пішло його слідами багато інших малярів, через що й говориться часто про „школу Філіппа Ліппі". Є між ними й син його, Філіппіно Ліппі, котрого йому вродила законниця Люкреція Буті, що з нею Фра Філіппо втік з монастиря й з котрою він потім за дозволом папи Пія II. подружився. Всі малярі з його „школи" старалися малювати чар гарного життя пристойного товариства. Теми цих образів були з правила релігійні, але з них ми можемо відчути сучасне тим малярим життя може краще, як з найбільше відкритих документів.

Посол Глинка про те, що Українцям Робити

В однім з своїх відчитів, що їх мав у Виннипеґу Антін Глинка, канадійський українець і посол до канадійського домініяльного парляменту, він підкреслив, що історія виказує, що без своєї державної незалежности жаден нарід і жадна одиниця того народу не може бути вільна. А Канада, Америка і Британія, казав посол, ведуть війну за волю усіх народів світу. Тому і український нарід повинен стати вільним і державним народом. Знову українці в Канаді та Америці повинні працювати, щоб ми виграли війну, а також, щоб виграти і мир, себто щоб цілі Аліянтів зістали здійснені, та щоб і український нарід став вільним. Що нам ось тут в Канаді й Америці робити, щоб помогти українській визвольній справі? На це подає посол Глинка такі поради:

Ломити байдужність до української справи серед нас самих.

Спиратись виключно на наші власні сили; не вірити в жадне „чудо", що створить українську державу в Европі.

Позбутись почуття нижчости.

Усувати упередження до української справи серед наших співгорожан.

Кожний і кожна з нас мусить мати належне знання української справи, щоб можна було правильно інформувати про неї не-українців.

Опрокидувати ворожу пропаґанду ріжних ґруп проти української визвольної справи та проти нас самих.

Ми повинні тямити, що мир чи війна, а українському народови грозитиме повне фізичне винищення, як буде під чужою владою. Це український нарід знає. Тому боровся, бореться і буде боротись за свою державну суверенність, за свою волю, аж поки її не осягне. А ми повинні звідси ось тій визвольній справі українського народу помагати.

Тому 50 Років на Різдво — від "Свободи"

Перше різдвяне число „Свободи" появилось 1. січня 1894 року. В редакційній статті, що має религійний характер і обіймає цілу першу сторону газети, читаємо, між иншим, таке:

„Свобода" відзивається до своїх читачів і до всіх українців-братнім, щирим словом: Веселих Вам Браття Свят! В тих для кожного українця так радісних днях, віддаймо і ми честь і славу милосердному Богу, що на висоті. Обходім цей день Христового Різдва по християнському звичаю і обичаю батьків наших в радощах і веселости, але не в піянстві й розпусті. Засідаючи до скромної, але спільної вечері, викиньмо з нашої думки і з нашого серця всякий гнів, всяке негодовання проти брата і нашого ближнього. Хай християнська любов, мир і згода будуть між нами, будьмо всі одної думки, одної доброї волі і благовоління, щоб так повитати новонародженого Христа, що хоч цар неба і землі, а приходить на той світ бідний, в бідній родиться стайні й для бідних покинув небо та зійшов на долину плачу і горя. Тому і ми памятаймо за бідних братів наших, що по шпиталях, і розвеселім їх новою радістю. Утрім сльози сиротятам і зменшім жаль вдів, давши їм якусь допомогу, хай і вони нещасні мають хоч одну радісну хвилину і прославляють разом знами в яслах положеного... Памятаймо також і за тих, що є без роботи і без цента. Тому хай той, що має, поділиться в цей великий празник з тим, що не має і ходить зажурений, бо „Всяческая днесь радости іспольнишася — Христос родився од Діви"... Вкінці, дорогі браття, просимо не забувати і на „Свободу", котра завитавши до Вашої хати бажає Вам щастя, здоровля і всякого добра, як небесного так і земного... Благаймо небесне отроча, щоб своєю ласкою хоронив нас Божий Син на кожному кроці нашого туземного життя від злобних нападів і пекольних сітей діявольської неволі, а ясна звізда, що над вертепом засяла, хай нам просвічує дорогу, нам, бідним подорожникам цеї землі до вічного царства".

А рік пізніше, під Різдво Христове, читаємо в „Свободі" ще таке:

Щасливих та і веселих свят тобі бідний поневолений український народе! В той день клякни з кайданами на руках і на ногах в твоїм бідним вертепі, з твоїй бідній і до землі присілій курній хаті і споглядаючи очима твоеї сильної віри на навонародженого Спасителя, моли, проси Його за мир, за згоду, за благовоління для незгідливих дітей святої Мученицької України! При яслах новонародженого обнови український народе акт віри, любови і надії! Вір і вір твердо в Спасителя, що переміг діявола і освободив нас з душевної неволі ада і не трать надії на Його милосердя, що освободить тебе від неволі і работи тілесної! Звізда ясна засяє і над українським вертепом-хутором, звізда свободи і волі українського народу! Але покищо терпім, братаймося, орґанізуймося і не тратьмо часу на пустяки, а дорожім часом, бо время люте! **В книзі Божого Провидіння є назначена година визволення теж і українського народу.** За нашу невинну віками проляту кров, за наші муки, кров і сльози нагородить Бог нас свободою і слава українського народу, так твердо віруючого в Христа і так тяжко терплячого, возгремиться аж під небеса та розіллється водами Дніпра, Дністра, Буга і Сяну...

ВИФЛЕЄМСЬКА НІЧ

Вони прийшли утомлені, голодні
До шопи в полі. І сіли відпочати,
Бо ніхто не приняв їх на ніч до хати,
А дальше йти — уже не були годні.

І мовив Йосиф: Тут заночуємо, Маріє,
А завтра рано, вставши, помолимось Богу,
Підкріпимось і в дальшу рушимо дорогу,
Як сонце земленьку святу освітить, обігріє.

Ясна зоря зійшла на неба синім лоні.
Пастухи злякались, як ангел обявився
І сповістив, що Божий Син вже народився
В шопі убогій, там на гори склоні.

Побігли, розбудили решту друзів своїх,
До шопи пішли всі, Дитя Святе витати,
Ягнят принесли двоє, щоб у дарі дати
Для Сина Божого і Матері Його Святої.

Йосиф приніс води джерельної з криниці,
Марія Синови лише святе облила,
На сіні поклала, свитиною накрила,
Самаж уклякла й вгору звела зіниці.

І так молилася, схрестивши бліді руки
Бога-Вітця сердешная благала,
Щоб Синови поміг, Дитині, що тут спала,
Рід людський одкупить, од ада муки.

Е. ЗАХАРЧУК,
Бруклин, Н. Й.

Д-р В. Галиб
Superior, Wis.

ДРУГА СВІТОВА ВІЙНА І Й УКРАЇНЦІ

Проти Гітлера — перші станули українці.

Ми опинились знову в новій світовій війні. Є ми в війні з насильством, аґресією, грубою силою і всім тим, що звязане з Гітлером і націзмом. Та ми американські українці, повинні бути особливо горді, що в тій боротьбі за християнську цивілізацію вибивається на перше місце український нарід. Бож можна сказати, що саме він той опір Гітлерови започаткував. Бо чиж геройський опір Карпатської України, звернений проти мадярського спільника Гітлера, що за згодою Берліна загарбував цю українську землю, не був рівночасно і збройним опором, і то першим в Европі, поставленим розбишацьким плянам Гітлера? І якби не те, що того самого року Берлін покумався з Москвою, то хто знає, куди не був би розтягнувся вже тоді отой український проти-гітлерівський опір, спричинений не тільки тугою українського народу до волі, але теж і тим, що на долі Карпатської України український нарід зачав сам на собі пізнавати злочинність і фарисейство націстівської політики.

Польща впала і вас задавила...

Відчули українці Гітлера теж і тоді, як західньо-українські землі опинились під большевицьким режімом, як німці розбили Польщу. Тоді знову справдились справедливі слова Шевченка, що вправді Польща, що гнетла український нарід, впала, але полекші для українськго народу з того не було. Бо та українська інтеліґенція, що заховалась якось під Польщею, помандрувала на — Сибір, або зістала у великій мірі зліквідована в інший спосіб. Знову як по советськім режімі прийшов націстівський, то й тут скоро українці переконались, що нема для них ніякої, навіть найменшої, надії на те, щоб їхні визвольні й державницькі мрії могли здійснитись. Бо нігде правди діти, були такі, що думали, що може тим разом стане лекше. Та всі вони гірко розчарувались. Український нарід опинився в новій неволі, а Україна стала для націстів нічим іншим, а тільки кольонією для грабування.

Україна завдавала і завдає Гітлерови найбільші удари.

Хто тільки слідив за воєнними кампаніями Гітлера, той мусить признати, що властиві перші удари і невдачі поніс Гітлер в Україні. Хоч Україна не мала таких укріплених міст як Ленінград, Москва чи Сталінград, та хоч проти неї пішли свіжі, молоді, побідоносні німецькі полчища, всі вони ломили свої копія перший раз на українських землях, маючи проти себе українське населення і українські здебільша полки з головним командантом Тимошенком — теж українцем. Те, що Гітлер не може тепер в Советах вдержатись і цофається, треба завдячувати тому, що він зломив свою головну силу в боях в Україні, та що українські повстанці нищать його силу на задах його армії.

Нема українського Квізлінґа в Україні.

І це є важне, що досі не почув світ про українського Квізлінґа в Україні. Важне це тому, що коли в таких краях, де таких Квізлінґів ніхто ніколи не сподівався, а вони зявились, то в Україні, якій ворожа протиукраїнська пропаґанда вже давно, ще заки Гітлер пішов на Україну, такого Квізлінґа заповідала, а його й досі нема. Це значить, як мало ще в світі визнаються на українській визвольній боротьбі, як мало ще розуміють ідеали тих українських патріотів, що хотілиб добути кращу долю для українського народу! Люди творять свободу самі між собою, каже Смутс, славний полудневоафриканський державний муж. Таку свободу, її ідеал, українці між собою створили. І тому ідеалови вони служать, а не ідеалам і плянам тих, що хотілиб над Україною панувати.

Пайка американських і канадійських українців.

Ми не тільки повинні гордитись тим, як в Україні держиться героїчно той нарід, з якого ми походимо, але в рівній мірі теж і тим, чого ми самі доконуємо. Чиж не бачимо, скільки то наших добровольців зголосилось відразу в Канаді і тут до армії? І скільки їх уже положило життя? Скільки вже дістали відзначення? Скільки маємо вже офіцирів — не так, як то було в минулій війні! Аж вірити не хочеться, коли читаєш, скільки то дає вояків навіть найменша громада! І скільки то не робиться тепер по громадах, орґанізаціях і церквах для А. Ч. Хреста, ЮСО, чи для акції в справі закупна воєнних бондів. Ми не остаємо позаду в нічім у воєнних зусиллях, навпаки, стоїмо на переді. Наші вороги і ріжні темні сили доносили на нас, бажаючи представити нас нельояльними. Не журімся тим. Бо як Еф Бі Ай, чи хто там інший, мав нагоду добре вглянути в наше американсько-українське життя, то тоді доперва зрозумів, що ми собі прості люди, працьовиті й патріотичні американці, а що любимо горем прибитий український нарід, то за те чесний американець ще нам дасть „кредит", а не ганьбу. Ми далі даваймо з себе все що можемо, щоб охоронити нашу Америку і виграти війну, а при тому далі не забуваймо і за Україну.

LIBERTY AND JUSTICE FOR ALL.

Як війна закінчиться нашою перемогою, то знову знайдуться ріжні кандидати, що захочуть „визволяти" Україну, чи брати її під свою опіку. А наш обовязок є працювати в тому напрямі, щоби українському народови була така воля, яку обіцює Атлянтійський Чартер, але в такому розумінню, як це каже наш президент Рузвелт, що заповідає визволення кожному поневоленому народови. Кажім, що хочемо, щоб в світі запанувала американська справедливість — „либерті енд джостіс фор ол". І не падаймо на дусі! Не даваймо себе залякувати ворогам визволення українського народу, а виявляймо активність, спрямовану до того, щоб допомогти нашому урядови, щоб перемогла в світі справедливість. Без вільної України — такої справедливости не буде!

ЗАХОВАЙТЕ СОБІ СВЯТОЧНЕ ЧИСЛО, ЩОБ ПОШУКАТИ В НЬОМУ БИЗНЕСОВОЇ ФІРМИ, ЯК ВАМ ТРАПИТЬСЯ ПОТРЕБА

ДЕЩО ПРО РІЗДВЯНІ ЗВИЧАЇ НА НАДДНІПРЯНЩИНІ

ВІКТОР АНДРІЄВСЬКИЙ.

...„Та будуть до тебе три празники в гості:
Що перший же празник — святеє Рождество,
А другий же празник — святого Василя,
А третій же призник — святе Водохреща:
Радуйся, земле — Син Божий народився"...

З української коляди.

Про народні різдвяні звичаї в Україні зібрано багаті матеріяли. Але мені досі не доводилося зустрічати згадки про ті звичаї серед української інтелігенції. Думаю, що не від речи буде тепер згадати про них, тим більше, що стару інтелігенцію на Наддніпрянщині сучасні її володарі остаточно донищують.

Найважнішими в ряді різдвяних свят є Свят-Вечір, або „Багата Кутя" — 24-го грудня старого стилю. Це є чисто і строго родинне свято, котре кожному годиться святкувати в родині. Колиж хто власної родини не має, то звичай велить його знайомим запросити самітнього до себе на вечерю. Відмовитися від того запрошення не вільно — це булаб велика зневага для тих, що запрошують. Рівнож осуду гідне, колиб хто не запросив до себе на кутю самітнього, самітню, знаючи, що вони ще не мають від кого запрошення. До нас напр. на той день приїзджали знайомі навіть із другого міста за шістьдесять кільометрів від Полтави.

В той день урядування й уська служба кінчаться зараз пополудні. Перед вечором замикаються всі крамниці, ресторани, цукорні — всякі видовища заборонені в той день і на перший день Різдва, так що з вечора 24-го грудня аж до ранку 26-го грудня місто наче вимерло: з хати можна вийти хіба до знайомих.

В церквах 24-го грудня вечірня кінчиться раніше, як звичайно, — десь в годині пятій пополудні і хоч офіціяльне духовенство, згідно з російськими церковними приписами, і не визнає того звичаю, щоб їсти святу вечерю, одначе „неофіціяльно" всі тримаються того звичаю. В Полтаві, наприклад, поскільки мені відомо, не було християнської родини, котраб у цей вечір не мала на вечерю куті й узвару. Того звичаю свято держалися мої знайомі зросійщені німці, чехи і навіть найчистішої крови москаль - старообрядовець, багатий купець — наш сусід.

До вечері сідають раніше чи пізніше, але вже як добре смеркне — як зійде різдвяна зоря. Ця дата є останнім днем різдвяного посту, отже ніяких скоромних страв (в тім числі й молочних та яєць) уживати не можна — гріх. Вечеря, хоча і обильна, але строго пісна. Улюблених у галичан голубців я ніколи не бачив і не чув про них на цій вечері. З риб, крім наших звичайних прісноводних: коропа, щуки (славні „товченики"), окунів, карасів, лина, судака, ляща, при столі багатших звичайно вживалася осятрина (знаменита юшка з осятрової голови!) в гарячім і зимнім приготуванні. В останні часи перед війною поширене було вживання біломорської, дуже смачної риби (дещо нагадує пстругів) наваги, що в замороженім виді приходила до нас із Архангельщини. Пісні (в тісті ні масла, ні молока, ні яєць) пиріжки (печені) з капустою, рижем із грибами та осятриною інколи — картоплею, дуже рідко — з кашею. Солодкі пиріжки, начинювані кашиною із сливками й медом, неодмінно мають бути при „Багатій" куті.

Кута — пшенична, чи рижова. До неї подається окремо розведений у воді мед, як конечна приправа, часто крім того макове або мигдалове молоко. В узварі дехто, як спроможеться, варить двадцять овочів, а як ні — скільки зможе. Звичайно — сушені яблука, грушки, вишні, слитки, фіґи, ріжки, родзинки. Кутя і узвар конче стоять на сіні, на столі, при котрім вечеряють, або на окремім столику під іконою. Коли подається кутю, батько, чи старший у сімї з повною чаркою згадує близьких небіжчиків, щоб успокої спочивали. В той же час кличе мороза:

— „Морозе, морозе, йди до нас куті їсти!" — звичай, котрого довго держалися по наших родинах і якого, напр., ніколи не забував мій батько. По хуторах, селах і малих містечках при тім часто стріляли з рушниць, пістолів, револьверів — „зустрічали кутю". В більших містах поліція це забороняла.

Коли при куті з дітей хто чхне, батько мусить за те заплатити, бо то щастя для родини.

В один із пиріжків з калиною господиня, коли його ліпить, кладе монету, так, щоб ніхто того не бачив. Кому припаде той пиріжок, то він матиме щастя цілий рік.

Перед вечерою часто під серветки кладеться дарунки, якими присутні обдаровують себе взаїмно.

По вечері, той із дітей, що має близько хрещеного батька, несе до нього трохи своєї куті та узвару та вітає його з Різдвом. Хрещений батько віддячується йому подарунком. Цей народній звичай в мої часи широко задержався навіть серед інтеліґенції, уже зросійщеної.

На Багату Кутю ніколи не буває ялинки і ніколи не співають колядок, як то є звичаєм у галичан. Колядки співаються на перший день Різдва увечері і ніколи — в день. Рідко коли на другий день Різдва і потім в тому році вже не колядують. Духовенство на Вкраїні мало припис від вищої церковної влати боротися з тим звичаєм колядування. Отже, з церковного амвону воно проповідувало, що то є звичай поганський. В тім практично допомагала йому й царська поліція, але вивести колядування всеж не вдалося. Навпаки: по революції 1905 року той звичай з подвійною силою обновився навіть у більших містах, от як у Полтаві, де ходити з колядками стали ученики середніх шкіл. (До того часу за такий проступок могли чекати суворі кари). Мені відомо, що в ті часи, колядувати ходили навіть до полтавського губернатора і він приймав колядників та давав їм коляду.

Колядувати починають звичайно співом різдвяного тропаря: „Рождество Твоє, Христе, Боже наш", далі йдуть колядки, а на кінці кондак: „Діва днесь" і побажання господарям. Колядники ходять „со звіздою", яку роблять із прутиків, обтягнутих ріжнобарвним папером. Звізда конче восьмикутна (подвійний хрест) — ніколи не шестиконечна. В середині звізди — паперовий прозорий образок Різдва Христового, через котрий просвічує вставлена горіюча свічка. Звізду колядники крутять підчас співу.

Інтеліґентних колядників (шкільну молодь) приймається в хаті, частується ласощами, вином, наливками. Коляду вони жертвують на добродійні цілі.

Часто колядники натрапляють на ялинку у знайомих, лишаються в них і бавляться при ялинці.

Взагаліж ялинка є діточою розвагою, та й то не по всіх інтеліґентських домах, де є діти. (Селяни тої забави не знають...). Але ніколи мені не доводилося бачити або чути, щоб ялинка була (та ще й маленька на столі) в кого, де дітей нема, як те мені доводилось бачити в Західній Европі.

Найбільш улюблений (і, мабуть, найпрактичніший) спосіб улаштовання ялинок — це були спільні ялинки, головно по клюбах, а інколи й по школах. Клюби були дуже поширені: навіть по повітових містах — у кожнім був клюб. В Полтаві, наприклад, при її сорока тисячах мешканців в кінці 90-тих років було три клюби, а перед війною — аж пять. Кожний клюб улаштовував ялинку для дітей своїх членів та їх гостей. На такі багато і пишно впоряджені ялинки збиралося як коли по кілька сот дітей — танцювали при орхестрах військової музики, бавилися і діставали подарунки і солодощі.

Близькі знайомі запрошували до себе на ялинки дітей звичайно від першого дня Різдва до Водохрещі.

Так само й новий рік (1. I. ст. ст.) зустрічалося здебільшого по клюбах, де в той вечір відбувалися традиційні новорічні маскаради. Дехто святкував Меланки по старому звичаю й дома. В той вечір (31. XII. ст. ст.) їдять на вечерю традиційні вареники з сиром і сметаною, запиваючи горілкою, винами, наливками, а по такій вечері господарі разом із гостями часто вибираються до клюбу на маскараду.

По селах та хуторах на такі вечері приходили щедрівники. У нас співали традиційну щедрівку:

Меланка ходила,
Василька водила,
Васильку, мій батьку,
Пусти мене в хатку,
Я жита не жала,
Чесний хрест держала...

Коли ми жили в хуторі і в повітовім місті Кобеляках (на Полтавщині), то на новий рік зраня, ще поки господарі не встали з ліжок, приходили посипальники, звичайно хлопчики, що обсипали господаря зерном і проговорювали:

Сійся — родися,
Жито, пшениця —
На новий рік,
На щастя, на здоровя.

І ще щедрували так:

Я маленький хлопчик,
Ізліз на стовпчик,
У дудочку граю,
Христа забавляю,
Вас з празником поздоровляю...

За щедрівку дістають гроші, або якого „гостинця".

В самий день нового року зраня звичайно їздять чи ходять з візитами до начальників і до знайомих.

Напередодні Водохреща, то є 5. I. ст. ст. їсться „Голодна кутя". При тій куті мало страв, але — кутя й узвар неодмінно. Вечеря також строго пісна, бо в той день піст. Де можна стріляють — „провожають кутю". Поза тим ніяких спеціяльних ритуалів. В той день і вечір також заборонено всякі розваги, бо — піст.

На другий день Водохрещу святять воду по ріках, по ставах, по колодязях і по церквах. Як є мороз — вирубують з льоду хрест і вівтар, часто поливають буряковим квасом і ріжно прикрашують. Коли священик опустить хрест у полонку, дехто кидається, щоби скупатися у свяченій воді. Раніше був звичай у той час випускати голубів і стріляти їх. Потім влада заборонила і він став виводитися. Як люди потім верталися додому зі святою водою, то на одвірках і на вікнах пишуть крейдою хрести, вони мають хоронити хату від злих духів разом із тим хрестом, що його накопчують на покуті страстною свічкою, коли повернуться від дванацяти евангелій у страстний четвер.

Ніяких хождений „трьох царів" з вертепом та ще й удень я ніколи не бачив, як не бачив удень і колядників.

На Водохрещу увечірі часто по клюбах відбуваються „хрещенські" маскаради. По них різдвяні свята і святочні забави скінчені.

СТЕПАН МУСІЙЧУК

РІЗДВО

Різдво. Маленька, тепла хата.
Освітлена мала ялинка,
Дарунки скромні, небагаті...
Синок Михайлик і Галинка
Чекають з ненькою на тата,
Що мав вернути з війни нинька.

Пізно. Дівчатко вже дрімає.
„А чи Христос вже народився?"
Михайлик ненечки питає...
„А де наш татко забарився?
Чому до дому не вертає?"

Опівніч двері відчинились,
На кулях входить тато в хату:
Христос Раждається! — Славіте!
Загомоніла жінка й діти.
„Нема вже війни, татку милий?"
Маленькі діти говорили.
„Скінчилась війна, мир у світі,
Будемо враз колядувати"...

* * *

Минуло літ двацять чотири.
Різдво... Маленька тепла хата
Ялинку в хаті освітили
І ждуть, як перше, з війни—тата.

Нема. Дівчатко вже дрімає.
Синок маленький зажурився
І ненечку свою питає:
„Чи то Христос вже народився?
Чомуж наш тато не вертає?"

Нема. Війна в нас знова грає...
Далеко десь, Пан Біг відає,
Різдво Михайло споминає,
А може й на війні пропадає.

Чужинці про Запорозьких Козаків

„Козацький дух" — це донині в українців означення на вияв завзяття і посвяти для великої цілі, пориву до високих ідеалів, геройства, доконаного в обороні рідного краю чи народу. Усе це, як відомо, знаменувало лицарську вдачу запорозьких козаків. Ці прикмети подивляли теж і чужі, коли згадували за запорожців чи таких представників козацтва як Богдан Хмельницький, Кривоніс чи Кричевський. Про декого з них згадаємо.

Найбільш відомим є французький інжинір і артилерист Вільгельм Лє Вазер де Боплян, що то перебував в Україні й на припорученя польського уряду вибудував сильну фортецю, при помочі якої думала Польща знищити козацький рух. Приглянувшись запорожцям, а жив він недалеко самої Січи, описав він їх в книжці, що появилась в Парижі в 1640 році п. н. "Description d'Ukraine". Про запорожців пише таке:

Запорожці... „щедрі; не знають, що таке жадоба багатства; свободу цінять понад усе. З природи сильні, видержують холод і спеку та найтяжчі обозові труди. Вони не лише відважні, але теж погорджують життям. Хоробро бються, найкраще за возами в таборах, на бурах, дуже добре стріляють. На морю мають свої прикмети. Це правда, що 100 козаків у таборі не боїться 1000 поляків. Козаки є гарного росту, зручні й меткі, звичайно вбираються просто, хоч часом люблять гарний стрій. Все здорові і ніколи не хорують на дуже поширену між поляками хоробу звану колтуном[1]). Живуть до пізної старости, кінчаючи життя найчастіше на полі слави".

...„На татарах шукають пімсти за часті наїзди — звичайно в осені. Усе, що потрібне до походу, приготовляють на Запоріжжю. По 60 козаків приділюють до будови одної чайки, так що в два тижні мають усе готове, бо між ними є усі потрібні ремісники. Будують 80 до 100 чайок, до кожньої сідає 50—70 молодців. Кожний з них має дві рушниці, шаблю, харч; на одну лодку припадає 4 до 6 арматок. Жаден зкозаків не бере більше як дві сорочки, двоє шараварів, каптан і шапку. Кромі цього 6 фунтів пороху, подостатком олова і куль до гармат, кожний має морський компас (!). В 36 до 40 годин є уже в Натолії; там висідають, оставляючи в кожній лодці 2 людей, і нападають на міста, не входячи більше в глиб краю як на милю. Турки здалека не бачать малих козацьких чайок, скорше козаки спостерігають галери й інші турецькі кораблі. Тоді уставляються так, щоб сонце мати за собою і годину перед заходом гонять чайками якнайскорше до турецьких кораблів і задержуються на пів милі, щоб мати їх на оці. О півночі одна половина чайок жене до кораблів, друга стоїть. Коли є вже близько, тоді на даний знак впадають на корабель. Забирають усе, що можна, а корабель з людьми затоплюють".

„Буває, що галери стрінуть козаків у день. Тоді під гарматніми стрілями, чайки розбігаються, як стада птахів. Коли приходить до бою з близька — тоді привязують чайки до себе. Ніхто не рушиться із своєї лави, одні стріляють, другі набивають і подають. Хоч гармати нераз і три четвертини козаків спрятають, решта все вертає з великою добичею".

Француз Пієр Шевалє, що перебував 1652 р. на Україні, теж описує в своїх творах[2]) козаків. Він каже, що запорожцем ставав лише цей, хто доказав свою відвагу, переплиаючи сам чайкою пороги, і побував на Чорному морі. „Мусів доказати, що має душу, яка гідна зватися козацькою душею".

Французький вчений Бенедикт Шерер пише[3]): „Старинна історія не дає більше притягаючих моментів, як історія України. Громадяни козацько-української держави — виховані, як спартанці, і все в зброї, як римляни. Вони ніколи не були в неволі, все боронили себе і свої вівтарі (святощі) перед сусідами, та воліли тверде і непевне життя, як мягке невільництво".

„Будемо мати перед очима (читаючи його аннали — пише Шерер) геройчні — але не казкові часи, шляхотність і лицарськість. Напевно колиб була тут мова про греків і римлян, то світ цілий подивляв би їх, але що це йде про козаків — будуть звати усе варварством.

„Бо вороги зробили з них лиш зрадників, бо їх величину й їх народини не окрашують, як у греків і римлян мітольогічні казки. Батьки лишали дітям лише гордість свободи і незалежности, а як спадок — шаблю з написом: „перемога або смерть".

„Українці були спокійним народом. З початку на гноблення польською шляхтою і клєром — відповідали тихим відступом в глибокі степи. Але чи дивно, що опісля стали боронитися шаблею? І коли з одної сторони мусіли боронити свою батьківщину перед затіями поляків — чиж не здержали з другої сторони наступу татар і турків. Чи не оборонили цілої Европи перед заливом орієнтального варварства?"

„Чесні і освідомлені нації повинні рішити по чиїй стороні кривда і невдячність; повинні розсудити між козаками і Польщею, яку вони колись охоронили, але яка пізніше дрожала перед ними".

Це пише Шерер. А ось ще голос військового старшини з Бішинг Магазін (1774):

„Запорозьких козаків порівнюють до мальтанських лицарів[4]), однак історія докаже колись, як сильно козаки їх перевищують. Козаки стараються самі про свої потреби, не обтяжуючи цим нікого. Мальтанські лицарі вже віддавна живуть в бездільності, лише із великих власних дібр і добросердности князів. Запорожці числять лише на власну відвагу і на зброю в руці; їх фортеці — це лише дуже лихі окопи, а однак успішно ставили чоло туркам. Мальтанці ховаються в грубих мурах твердинь і числять лише на могучі християнські війська. Запорожці бють бісурменів, не змушуючи себе ніякою присягою до цього. Мальтанські лицарі задоволяються тим, що вміють подивляти чужі вчинки, і то такі, які самі повинні робити. В дійсності козакам бракує лише хрестів і багацтв. А тоді напевно встав би абт Верро[5]) і прославив би їх вчинки майбутнім поколінням[6])".

1) З нечистоти.

2) Histoire de la Guerre de Cosaque contre la Pologne... 1663.

3) Annales... 1788.

4) Мальтанські лицарі, або лицарі св. Івана. Орден основ. 1048 р. в Єрусалимі.

5) Основник мальтанського ордену.

6) Спеціяльний твір історика Енгеля про козаків як орден і мальтанців видано в XVIII ст.

Славні Різдвяні Діти

У Різдвяну ніч родяться діти, одні в нужденних хатинах, інші в багатих палатах. Та всі вони, що у святочну Різдвяну ніч перший раз побачили світ і вони, що своїм немовлячим плачем сколихнули тишу тієї ночі повинні бути справжніми діточками щастя, так бодай здавалося би... Адже вони родяться в ніч, коли на світ зійшло найбільше щастя... Та життя має свої важкі закони однакові для всіх. Бо життя розділює своєю щедрою рукою всім і щастя та болі й турботи. Також і дітям, що вродилися в прегарну Різдвяну ніч

24. грудня 1837 р...

Чи не одною знайславніших різдвяних дітей була австрійська цісарева Єлисавета. Її життя є чи не найкращим доказом, що різдвяним дітям доля завдає дошкульні удари. 24. грудня побачила найстарша дочка кн. Максиміліяна в Баварії, у Посенгофен над Штарнберським озером світ. Горіли блідим вогнем свічки на ялинці, гомоніли скрізь коляди... Князь дякував навколішки небові за дар: адже йому вродилася різдвяна дитина, щастя. Дівчинку охрестили іменами Єлисавети, Амалії, Евгенії. Княжна була прегарною жінкою. Залюбився в ній молодой цісар Франц Йосиф і вони побралися та жили щасливо аж до тієї хвилини, коли скоїлася трагедія Маєрлінгу. Той жахливий день забрав її єдиного сина. Від тієї хвилини не зазнала вона вже щастя. Також і її смерть була трагічна. Згинула несподівано в Женеві, над берегом озера з рук анархіста. Дитиною щастя хіба не можна її назвати.

Атентат на короля.

Юрій І. король греків був теж дитиною Різдвяної ночі. І він теж упав жертвою атентату. Уродився він 24. грудня 1845 р. в Копенгагені, як син данського короля Християна IX. Із краю Гамлета понесла його доля під синє небо теплої Греції. 30. березня 1863 р. грецькі національні збори вибрали його своїм королем. Він приняв цю почесть і пів року пізніше вступив на грецький престіл. І не з порожніми руками прийшов він на той престіл. Велика Британія дала йому як дарунок з нагоди вступлення на престіл Йонські острови. Проте довгий час не вдавалося йому стануги твердою ногою, бо всі добачували в ньому тільки чужинця, людину півночі. Опозиція проти нього була завжди така сильна, що він мусів постійно погрожувати абдикацією, щоб вдержати своїх неприятелів у карбах. В 1898 р. намагався на нього один із грецьких фанатиків виконати недалеко пристані Фалерону атентат. 18. березня 1913 р. таки вдалося змовникам убити короля Юрія І.

Дитина щастя Евген Скрібе.

Якщо можна говорити про дитину щастя, то напевно таким можна назвати відомого французького автора театральних пєс і комедій Евгена Скрібе. Не менше як пятьсот театральних пєс вийшло справді не зпід його пера, але з його „фабрики драматичних творів".

Проте і він сам створив коло 50 театральних творів, що теж можна назвати чималим дорібком. Він був справжнім мистцем сцени і мистцем драматичної форми. Ніхто не зумів опанувати сценічних ефектів, як він. Ще й тепер є він, коли йде про технічний бік писання пєс взором для багатьох авторів. Чимало його пєс стало теж підставою до лібретта деяких відомих опер. Уродився той мистець і „фабрикант" пєс у Різдвяну ніч 1791 року.

Адам Міцкевич.

Також і славний польський поет Адам Міцкевич уродився у Свят-вечір 1789 р. та щасливим його життя не було.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

В ПАМЯТЬ СТЯЩЕНИКА-ПАТРІОТА.

Я є сороклітнім читачем „Свободи". І сорок років належу до У. Н. Союзу. Та памятаю добре, як ще живими були ті славні наші піоніри, що серед терня і грубих колод несли просвіту і розраду в темні й нещасні наші закутини. Та найбільше вбилась мені в память постать о. Миколи Стефановича, одного з великих будівничих У. Н. Союзу, головного предсідника, а іншим разом головного секретаря цеї нашої народньої інституції. Як він нею дорожив! Як дбав, щоб вона оставала дійсно народньою! Про те можна довідатись дещо і з тої „Ювилейної Книги", що її видав У. Н. Союз. Але я це знаю з власного досвіду. А який це був священик? Справжній працівник у винограді Христовім. Уже 32 роки минуло від його смерти, а так, як бачу його живим, завжди неструдженим, що здавалось, що та людина вічно житиме. Моя 67-літня рука дрожить і тяжко віддати на папір ті думки, що мені насуваються, коли пригадую собі особу Покійного о. Стефановича. Таких священиків тепер тяжко подибати... Мав він велику відвагу сказати правду. І не щадив нікого, коли ходило про народне добре. Дбав, щоб ми звідси підпомагали український нарід в краю не тільки в культурних цілях, але й в господарських, на що навіть його заходами був заснований в Пітсбурзі окремий господарський фонд. А вже його парохіяни в Пітсбурзі то не повинна його ніколи забути. Не один з них приходив нервз до Покійного з жалем і плачем, а він кожному поміг. Хай тільки пригадають собі ось ті старі парохіяни, що ще жиють, скільки то людей Покійний даром поховав, а були випадки, що ще сам і погребника заплатив. Не тільки це. Навіть, як були бідні молодята, то й шлюб їм даром давав. Така вже була добра вдача Покійного. А памятаймо, що це було в часах, коли мадярони брали по $20 за Службу Божу „без кадила". Усе тепер призабуто. Як і ніхто не подумає, що от дня 8. січня минає 32 роки від смерти Покійного, а як мало досі споминів про його чесне, трудяще і патріотичне життя! Тому хочу ось тими кількома словами згадати за Покійного „не злим, тихим словом", як казав наш Шевченко.

П. Прешляк.

ВИЛКІ ПРИГАДУЄ

Вендел Л. Вилкі, визначний провідник Републиканської Партії, виступив підчас так званого пятого Мерополітального Віча Перемоги, влаштованого для відсвяткування пакту Обєднаних Держав, з радіовою промовою про основи мира, що має наступити по теперішній війні.

Згадавши за пакт Обєднаних Держав, зроблений рік тому, Вилкі не говорив про його зміст, а звернув увагу на те, що він не формулує ясно засад, на які має спиратися відношення між різними державами по теперішній війні. Якраз цю справу Вилкі вважає за незвичайно важливу, бо, мовляв, коли історія нас чогонебудь учить, то хіба того, що народи тільки те добувають у війні, за що вони воюють у війні. Через те він далі думає пригадувати на потребу проголошення таких принципів, дарма, що він на це вже багато разів пригадував.

За словами Вендела Вилкі, коли Обєднані Держави проголосили підписання пакту Обєднаних Держав, міліони людей по всему світі уявляли собі, що це держави обєднуються для спільної боротьби й праці для визволення людства. Вони думали, що ці держави засядуть до спільної ради над стратегією, економічним воюванням і плянуванням будучности. Вони мали такі надії тому, бо вони знали, що так можна би довести війну до скорошого кінця, бо вони знали, що вміння працювати разом є найкращою гарантією, що держави навчаться дальшого співжиття.

Рік минув від часу оголошення пакту Обєднаних Держав, і якщо міліони людей не мають бути розчаровані, говорив Вилкі, то Обєднані Держави мусять доказати, що вони обєдналися не тільки для виграння війни, але й майбутнього добробуту людства.

Тут Вилкі пригадав на історичну невдачу президента Вилсона. Вилсон перепав не тільки тому, що американці не захотіли взяти на себе певні інтернаціональні обовязки, але й тому, бо аліянтські держави воюючи, не виробили механізму співпраці по закінченні воювання. Всякі успішні інструменти, державні чи міждержавні, є вислідом довгого розвою. Створити їх за один день не можна. І не можна сподіватися, що їх можна буде створити серед розбуджених наново націоналістичних імпульсів, себелюбного, морального звиродження і економічних і суспільних звихнень, що правильно трапляються в повоєнний період. Їх треба створити ще тепер, поки ми воюємо. Вони мусять працювати й то гладко, коли держави день за днем розвязують різні спільні питання, получені з війною.

„Це пуста балаканина говорити про створення по закінченні війни машинерії для запобіження економічної війни й для мира між державами, якіх частини цеї машинерії не будуть вже зложені серед обєднуючих зусиль й під впливом спільної цілі: перемоги над ворогом. Це є ніщо більше як сон говорити про працю для всіх, залежну від інтернаціональної торговлі й повоєнного розвою, хіба що ми навчимося ще тепер, поки ще ми воюємо, працювати разом у згоді, пошані й взаємному зрозумінні. Чи зможемо ми, як це дехто уявляє собі, розвинути величезні торговельні зносини з Китаєм і Далеким Сходом, якщо ми нині не вспіємо розвинути спільної військової стратегії? Чи можемо надіятися втягнути Росію з її майже поражаючими можливостями, в орбіту майбутнього вільного економічного світу, якщо ми не навчилися працювати з її військовими стратегіками й її політичними провідниками в спільній раді?"

З того він робив такий висновок: „Чого нам треба нині, то не ради на папері, але справжньої працюючої ради. Ця рада мала би бути зорганізована не так, щоби одні тільки кермували, а другі тільки помагали. Мала бє це бути рада, яка обіймає всі держави, які поносять тягар воювання. Втягнути до неї треба й китайців, „котрі з такими малими засобами воювали так добре й так довго", і росіян, „котрі не показується, теж дещо знають про воєнну штуку".

„Ми мусимо мати спільну раду, аби споїти Обєднані Держави в одну економічну силу для тотальної воєнної продукції. І на те, аби студіювати разом можливости майбутньої економічної кооперації".

„А що найважніше з усего, Обєднані Держави мусять зформувати тепер засади, яких вони будуть придержуватися в своїх заходах коло визволення захоплених країв. І ми мусимо уставити спільну машинерію для розвязки прерізних проблем, що будуть виринати за кожним кроком наших переможних армій. Як ми не зробимо цього, то ми побачимо, що будемо хіба пересуватися від одного залежного краю до другого, розсіваючи зародки будучих невдоволень, національних, релігійних, політичних".

В. Катаєв.

Жертва Політграмоти

(Гумореска зсоветського життя).

Касієр Дябетов приготовлявся до іспитів. Всі позаслужбові години вже від тижня проводив в цей спосіб, що кружив з заплющеними очима по кімнаті і виконував на память комуністичний катехизм: Кого уважаємо за великого майстра? — Маркса. — Як називається виконавчий орґан? Сто. (Це скорочення означує „Совет труда і оборони"). — Що таке соціялпатріотизм? — Маскування буржуазного ярма соціялістичною фразеольоґією. — Що знаменує капіталістичний устрій? — Безличний визиск на основі індівідуальної власности. — Яка буде орґанізація комуністичного суспільства в майбутности? — **Невідомо.** — Кого треба уважати ренеґатом? — **Кавцького** — Кого звемо соціялзрадником? — **Шайдемана.** — На яких підставах опирається економічний розвиток? — **На підставі електрифікації.** — Коли була доконана перша спроба співпраці пролетаріяту? — На першім загальнім конгресі II-го інтернаціоналу, що відбувся **1889-го року** в Парижі і т. д.

Дябетов перенятий адміністраційною ревністю, судорожно стискав рукопис з записками, повторяючи в екстазі запити і відповіди. Коли прийшов послідний момент, і нещасного касієра привели до кімнати, в якій засідала іспитова комісія, Дябетов безуспішно намагався опанувати свій ляк — очи прислонювала йому якась рожева імла, в ушах гуділи тисячі дзвонів.

Як ваше назвиско, товаришу? — **Маркс**, відповів рішучим голосом Дябетов. — Скільки вам літ? — **Сто**, пригадував собі чергову відповідь. — Ваш фах? — Маскування буржуазного ярма соціялістичною фразеольоґією.

Предсідник комісії, що досі не звертав уваги на відповіди Дябетова, при послідних його словах грізно зморщив брови: Ах, так! Дивно щире признання... А як розумієте, товаришу, свій обовязок урядовця? — Безличний визиск на підставі індивідуальної власности.

Це вже прямо одушевляюче: На якій підставі, товаришу, приняли вас до совєтської служби? — На підставі електрифікації.

Ситуація сталась для всіх членів комісії вповні ясною.

Коли ви міряли, товаришу, послідний раз свою горячку? — спитав совісний секретар. В Парижі, на першім загальнім конґресі II-го Інтернаціоналу, що відбувся в 1889 році — швидко вирепетував щасливий що має таку память — Дябетов.

СТАРОСВІТСЬКА КОЛЯДА

Відси горонька, а відси друга
— дай же вам Боже, дай же вам Боже.
Ой, піють кури, ой, піють другі
— дай же і т. д.
Наш панич устав, три свічі всукав — дай же і т. д.
При одній свічі личенько вмивав — дай же і т. д.
При другій свічі в сукні ся вбирав — дай же і т. д.
При третій свічі на коня сідав — дай же і т. д.
Ой, як же сідав, так і поїхав — дай же і т. д.
Ой, як поїхав, на ві-Львів город — дай же і т. д.
Ой, як бив, так бє, аж ся муройки порозлітали
Стали міщани раду радити — дай же і т. д.
Як того пана перепросити — дай же і т. д.
Винесли йому мішок золота — дай же і т. д.
Він того бере, тай не дякує — дай же і т. д.
А як бив, так бє на ві-Львів город — дай же і т. д.
Стали міщани раду радити — дай же і т. д.
Як того пана перепросити — дай же і т. д.
Вивели йому гречну панну — дай же і т. д.
Він тото бере, красно дякує — дай же і т. д.
В городі зілля, вдома весілля — дай же і т. д.
Будь довговічний славний молодче — дай же і т. д.
Вітцю, матері на потіхоньку — дай же і т. д.
Потім вже говорять:
А нас, від днесь за рік на весілля просити!

УРЯД ТОВ. ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧИ, ВІД. 155 У. Н. СОЮЗУ

З НАГОДИ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

засилає сердечні желання всім Членам, Членицям і всім Членам, які є при війську

ВЕСЕЛИХ ТА ЩАСЛИВИХ СВЯТ

і ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

Христос Раждається!

ЗА УРЯД: ІВАН БУДНЯК, предс.; ВАС. ДРИГИНИЧ, кас.; МИХ. ЧУМЕР, секр.

ЖЕЛАЮ

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

і ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

ВСІМ СВОЇМ ПРИЯТЕЛЯМ І ЗНАЙОМИМ В LACKAWANNA і LUZERNE COUNTY,

John W. Turko

KNOWN TO ALL — UNDERTAKER — NASH POHREBNIK

317 Willow Street Olyphant, Pa.

PHONE 1039.

PITTSFIELD, MASS.

95 Turner Ave.

ЯРЕМІЙ ІЛІЯ

—: *бажає* :—

Братови Данилі, його донці Ґеновефі, Братови Михайлови, його фамілії, Брата Юрка донці Евгенії, її мужови і донечці у Канаді, Братам і Сестрі в Старім Краю і їх фаміліям, всім моїм Приятелям, Товаришам і Товаришкам Тов. їм. М. Грушевського, від. 150 У. Н. Союзу, Парохіянам і Парохіянкам Церкви св. Івана Хрестителя, Жовнірам українського роду в Американській і Канадійській Армії, всьому Українському Народови тут і там, в старім краю, і де вони тільки живуть

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

:— *і* —

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

— *і* —

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

всім Членам 86. Відділу У. Н. С. і їх Родинам

—: засилають :—

ГР. САЙКЕВИЧ, предсідник

С. ФЕДІРКО, кас. **П. САЛАМАХА,** фін. секр.

ВЕСЕЛИХ СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО

— *й* —

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

—: *желаємо* :—

всім Членам Товариства Мир, від. 324 У. Н. С., а зокрема молодим, котрі якраз тепер служать в Американській Військовій Службі тут і за океаном.

УРЯД ТОВ. МИР, ВІД. 324 У. Н. СОЮЗУ:

О. ГОРОХІВСЬКИЙ, предсідник

П. МАКСИМОВИЧ, кас. **ГР. БУЧКО,** секр.

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

РІЗДВА ХРИСТОВОГО

і

ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

—: бажає :—

всім Членам і Членицям Тов. Укр. Клюб Поступовий, відділ 70. У. Н. Союзу

ВОЛОДИМИР КУШНІР, секретар.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Концерт Придаткевича й Ординського.

У суботу, 25. грудня 1942, вечером відбувся всалі Української Централі, 180 Вилйєм Ст., Нюарк, Н. Дж., концерт славного скрипака й композитора Романа Придаткевича й нашого улюбленого баритона Петра Ординського.

Точки концертової програми були виконані артистично, по мистецьки; за це присутні нагороджували їх радісно гучними оплесками.

Артист скрипак Р. Придаткевич не грав, а говорив й співав скрипкою.

Барітон П. Ординський, співак з бувшої світової капелі зпід батути професора д-ра О. Кошиця, що дав тут свій перший концерт по недузі, співав здоровим голосом оперові точки й народні пісні з козацької слави України.

Американці українського роду в Нюарку й околиці мали нагоду почути правдиву українську артистичну музику й пісню.

Нюарські громадяни, що без ріжниці партій і релігій заповнили велику та вигідну салю, нетерпеливо очікували часу, коли вже розпічнеться концерт і не лише нюарські, а також й гості, позамісцеві а то з Ню Йорку, Лонг Айленд, Джерзі Сити, Елизабет, Перт Амбой, Картерет: були з них й управителі музики й хору, д-р О. Кошиць, учитель В. Грабар, учитель М. Ядловський; були також американські музики, які слухали українську програму.

Українські учасники концерту прийшли святочно прибрані, як на врочисте свято. І дійсно це було велике свято української музики в Нюарку: всі уважно вислухали музичних мельодій, чим вшанували великий, талановитий хист наших артистів.

Нюарчанам лишиться в памяти цей концерт, виконаний нашими славними артистами.

Г. Дідоха.

БРУКЛИН, Н. Й.

Праця відділу С. У. А.

Хоч в наших часописах мало писалось за останній рік про працю нашого 21 відділу Союзу Українок, то проте той відділ за той час не спав, а працював. Почавши від річних зборів 1942 р. — членки зложили від себе $29.00 як коляду, і передали ті гроші нашим бідним калікам. В місяці березни влаштували кісткову забаву на Американський Червоний Хрест. Прихід з тої забави, як теж по долярови від члениці, разом в сумі $193.00, передано Американському Червоному Хрестови. В квітні ми відіграли старокраєве весілля, Сироти. Успіх був дуже гарний. Простора галя У. Н. Дому не помістила всіх гостей, що прийшли. Багато мусіло вернути до дому і не бачити тих гарних наших звичаїв. За дохід з того підприємства ми закупили воєнних бондів на суму $300.00.

Дня 21. червня, на „день батька", відбулось посвячення наших прапорів, котрого довершив от. совітник А. Лотович, в церкві Сошествія св. Духа. По полудни ми мали банкет в честь батьків, що був також повним успіхом. Підчас літних вакацій ми також не дармували, збирали фонди на ЮСО і зібрали $106.00, котрі передали до української дивізії в Ню Йорку. В листопаді наші членки зробили малу несподіванку для громадян Бішків. П. Іван Бішко є вже чотири роки урядником в У. Н. Домі, два предсідником, а два секретарем. Щоб вшанувати його громадську працю, влаштовано йому гарну забаву, на котру запрошено чисельних гостей.

Членки нашого відділу С. У. А. самі працюють на громадській ниві і вміють ту працю в іншого оцінити. Вони завше піддержували бруклинський У. Н. Дім і тепер передали $116.00 — $50.00 з каси, а решта зо згаданої забави — на У. Н. Дім. Також ми не забуваємо своїх власних членок, коли припадає їх ювилей подружжа і т. п.

Крім згаданих жертв ми дали також $25.00 на місцеву парохіяльну школу. Передано $35.00 для вищої школи в Стемфорд, Конн. і на Сироти $10.00. На Дім сестер служебниць в Словтсбург, Н. Й. $10, на дівочу школу в Факс Чейс, Па., $10.00. До головної Управи С. У. А. передано $25 на самостійну пресу, $10.00 річної вкладки, $5.00 на організаційний фонд. Також закупили ми чимало ювилейних книжок С. У. А. Беремо участь в центральній раді Злучених Товариств Бруклина, приєднуємось в праці до всіх народних свят. Не падаємо на дусі, щиро працюємо і віримо в кращу долю.

Анна Бодак.

ТОВ. ВІЛЬНІ КОЗАКИ, Від. 116 У. Н. Союзу

В 20. річницю свого існування желає

всім своїм членам і членицям

ВЕСЕЛИХ СВЯТ

РІЗДВА ХРИСТОВОГО

і ЩАСЛИВОГО НОВОГО РОКУ

Рівнож нашим Членам-Воякам: П. Паславський, Леон Паславський, І. Паславський, І. Петришин, Антін Петришин, М. Дідун, Андрій Дідун, Володимир Стадник і Володимир Думанський,

бажаємо Веселих Свят Різдва Христового. Боже поможи Вам побороти ворога!

МИХАЙЛО СКУРНЯК, предс.
МИХАЙЛО ДУМАНСЬКИЙ, кас.
ПАВЛО СТАДНИК, секретар.

NORTHAMPTON, PA.

З нагоди Українських Різдвяних Свят найсердечніші желання засилаю всім своїм Приятелям

А також усім Членам Тов. Укр. Січових Стрільців, від. 44 У. Н. С. Спеціяльне поздоровлення усім тим Хлопцям-Членам, що тепер є в Армії, щоби Всевишний кріпив їх на здоровлю і хоронив їх на кожному місци.

Христос Раждається!

ЛУКА ДЕМЧУК

Петро Березин.

ДЕРЖАВНІ ЗЕМЛІ НА УСЛУГАХ ВІЙНИ

ВАШИНГТОН. — Комісар Офісу Державних Земель, Ф. В. Джансон, оприлюднив звіт, в якім говориться, що більше як 13,000,000 акрів державних земель віддано на услуги війни. На цих державних землях від Аляски до Фльориди в першу чергу тринується кількаміліонова американська армія. На них побудовано тисячі нових касарень для рекрутів, пороблено прилади до всякого роду вправ не тільки для людської військової сили, але й тенків та аеропляпів. На державних землях Злучених Держав пробуються нові воєнні знаряди, нововинайдена пальна зброя танки і тяжкі воздушні бомби. На них тепер живуть міліони новобранців, які приготовляються до війни з лютим ворогом; до війни, яка мусить принести Обєднаним Державам перемогу.

Кажуть, що якби всі ті державні землі, що є на услугах війни були в одному місці, то становилиб більший простір ніж ціла Данія, або більший як Бельгія і Голяндія разом взявши. Розуміється, що це ще не все. Кщім вище згаданих тринадцять міліонів, на яких тепер тринується американська армія і пробується воєнна зброя, багато державної землі віддано на услуги війни в той спосіб, що з неї добувають конечно потрібні для воєнного виробництва сирівці. Офіс Державних Земель у Вашингтоні, який завідує маєтністю Вуйка Сема ще від 1812 року, каже, що Обєднані Держави дістають з цих земель незвичайно цінні матеріяли, без яких не може обійтись ніяка індустрія не тільки у воєнні, але і мирні часи.

Дотепер американське правительство зберігало мінеральні багатства на лиху годину. В державних землях крилися такі речі, на які американські індустріялісти нераз гострили зуби, але держава відказувалась віддавати ті землі в аренду і не хотіла їх продавати. І добре робила, бо тепер все багатство йде на оборону краю. І то не лиш нашого, але на оборону всіх Обєднаних Держав. Нині на державних землях добувають великі запаси оливи, магнезія, тунґстену й інших матеріялів. Кажуть, що правительство віддало 700,000 акрів державних земель на добування з них оливи і газу, але ні одна крапля не сміє бути ужита для невоєнних цілей.

БРИТІЙСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ ПРОВІДНИК ПРОМОВЛЯЄ РАДІОМ ДО НІМЦІВ.

ЛОНДОН. — Вилйєм Лотер, президент майнерської юнії, виголосив за посередництвом радія промову до німецьких майнерів, в котрій запевняв німців, що британські майнери добувають щораз більше вугля та що вони вважають своєю першою ціллю побити Гітлера.

РАНЕНИХ АМЕРИКАНЦІВ ВЕЗУТЬ ДО БРИТАНІЇ.

ЛОНДОН. — Сюди прибув транспорт ранених аліянтських військ, у тому числі 118 ранених американців з Північної Африки. Вони приїзджають на спеціяльне лікування в британських шпиталях. У розмовах з британськими ґазетярами американські вояки висказували нетерплячку: вони почувають, що вони мають зробити певну роботу в Африці, й вони хочуть зробити її як найскорше.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 155, подає до відома, що на річних зборах вибрано такий новий уряд на рік 1943: Іван Будняк, предс.; Іван Ґурняк, заст.; Василь Дригинич, кас.; Мик. Олійник, заст.; Мих. Чупер, фін. секр.; П. Щуцький, рек. секр.; контрольори: Мих. Чабрак, Мик. Колодій, Ал. Ганусяк; маршали: Іван Петрінка, Павло Король; надзирателі хорих: Бенедикт Кардаш, Йосиф Гипак, Петро Скочипець. Збори будуть відбуватися в другу неділю по першім, в гали Народ. Дому. Наступні збори відбудуться в неділю, 10. січня, в годині 4. пополудні, в гали Нор. Дому. Просимо членів прийти на означений час; рівнож просимо тих членів і члениць, які були суспендовані в грудні, аби вирівняли свої залеглости, а будуть приняті наново. Адреса нового секретаря: 343 Laurie St., Perth Amboy, N. J. — За уряд: І. Будняк, предс.; В. Дригинич, кас.; М. Чумер, секр.

ТАРЗАН, ч. 695. Зудар.

Старушка звеліла всю рибу скинути на одну купу, щоб опісля її рівно поміж всіх поділити. Та Джеґер запротестував. Він зловив найбільше.

Тому він хотів задержати для себе найбільше. „Хіба це не є вашою американською засадою, що кожний може своє задержати?" запитав він хитро.

„Так", відповіла старушка. „Але ми дозволяємо всім задержати їхнє лише тоді, коли для інших є подостатком". „Дурний сентименталізм", відрубав Джеґер.

Інші чоловіки втрутились до того і малощо не вивязалась боротьба. На те Еґаліс заявив: „Хай він задержить своє, ради спокою". Інші погодились з тим.